

Gör Det Själv

SVÅRIGHETSGRAD:

Kräver stor erfarenhet – och experthjälp för beräkning av dimensioner.

TIDSÅTGÅNG:

4 dagar för nedmontering

4 dagar för murning

1 dag för takstolsresning

2–3 dagar för slutjustering

PRISBILD:

C:a 3–4 000 kronor/takstol

Både far och son är erfarna snickare så de sätter igång med att förlänga huset – utan att tveka.

Innan du sätter igång

Innan du trummar ihop ett gäng vänner och börjar riva ner ditt gamla tak är det ett par detaljer som du skall klara ut. Den ena är takstolarnas dimensioner. Här får du hjälp av den tillverkare du köper takstolarna av. Firman kan räkna ut hur kraftiga dina takstolar skall vara beroende på vad du skall klä taket med

i ett senare skede. Den andra detaljen är de delar av huset som skall bära upp taket. Om du som här har en byggnad med platt tak som nu skall bära en hel ny övervåning bör du konsultera en fackman som snabbt kan räkna ut om byggnaden kan bära det nya taket eller om du måste förstärka konstruktionen.

[före]

[efter]

Så kommer huset att se ut när den sista takpannan kommit på plats.

Gör taket läääängre

Det krävs ett visst mod och en hel del erfarenhet, men det är långt ifrån omöjligt att förlänga ett tak med nya takstolar och ett nytt undertak.

Henning och Lise är snart pensionärer, men det ser de inte som något hinder för att ta itu med en genomgripande renovering av en gammal mangårdsbyggnad.

Paret föll pladask för huset redan vid första anblicken, och Henning, som är byggnadssnickare, lade genast en plan för vad de ville göra med huset. En av uppgifterna blev att renovera husets gamla tak och att förlänga det över tillbyggnaden som hade platt tak. Alla gamla takpannor skulle ner men återanvändas, och ett stabilt undertak skulle läggas innan nytt tegel lades upp.

Både Henning och Lise arbetar på heltid, och renoveringen är alltså en fritidssysselsättning, och därför är det imponerande att följa hur långt de når med hjälp av son, svärson och goda vänner – framför allt när man märker hur noggrann Henning är med allt han gör. Bara en enda gång under hela arbetet med takstolarna lär han ha sagt: "Det behöver ju inte vara så perfekt." Men efter en stund gjorde han ändå om jobbet. Begreppet "det syns ju ändå inte" ingår inte i Hennings vokabulär.

Nedrivningen

1 Nedrivningen börjar med det gamla taket. Takpannorna plockas ner och återanvänds på ett uthus, medan de gamla takreglarna och brädorna från vinden kasseras.

2 Taket på tillbyggnaden plockas bort så att det är klart att ta emot de nya takstolarna. Arbetet påbörjas en regnig dag. Plåtarna läggs lösa på taket tills takstolarna skall upp.

3 Den sneda ytterväggen rivs ner till önskad höjd. Med en murarhammare hackar Henning ner väggen så att han får en vågrät yta att mura på.

Uppmurningen

Vinden har röjts och väggarna på tillbyggnaden har gjorts vågräta. Nu skall väggarna byggas på så att huset blir enhetligt. Huvudbyggnaden har en murad gesims, som Henning självklart vill föra vidare längs hela taket. Därför ber han Lise att forma tegelstenar i en viss storlek med vinkelslipen. Tegelstenarna plockar de från insidan av den dubbla väggen på husgaveln.

1 Den nya gesimsen består av fem skift och muras längs ett snöre, så att det nya utkragningen stämmer överens med den gamla. Henning bygger upp gesimsen vågrät eftersom de nya takstolarna skall vila på väggen.

2 De gamla tegelstenarna skärs till så att gesimsen kan muras upp exakt så som den ser ut på den gamla delen av huset. Lise klarar detta med vinkelslipen och kommer ihåg både andningsskydd, handskar och hörselskydd.

TIPS

Se till att städa ofta. Med ett byggprojekt av denna storlek är det viktigt att hålla god ordning. Om det blir rörigt på bygget spiller man mycket tid på att leta efter saker, och då blir man lätt irriterad. Henning och Lise avslutar alltid dagen med att städa så att de kan sätta sig ner och njuta av dagens arbete.

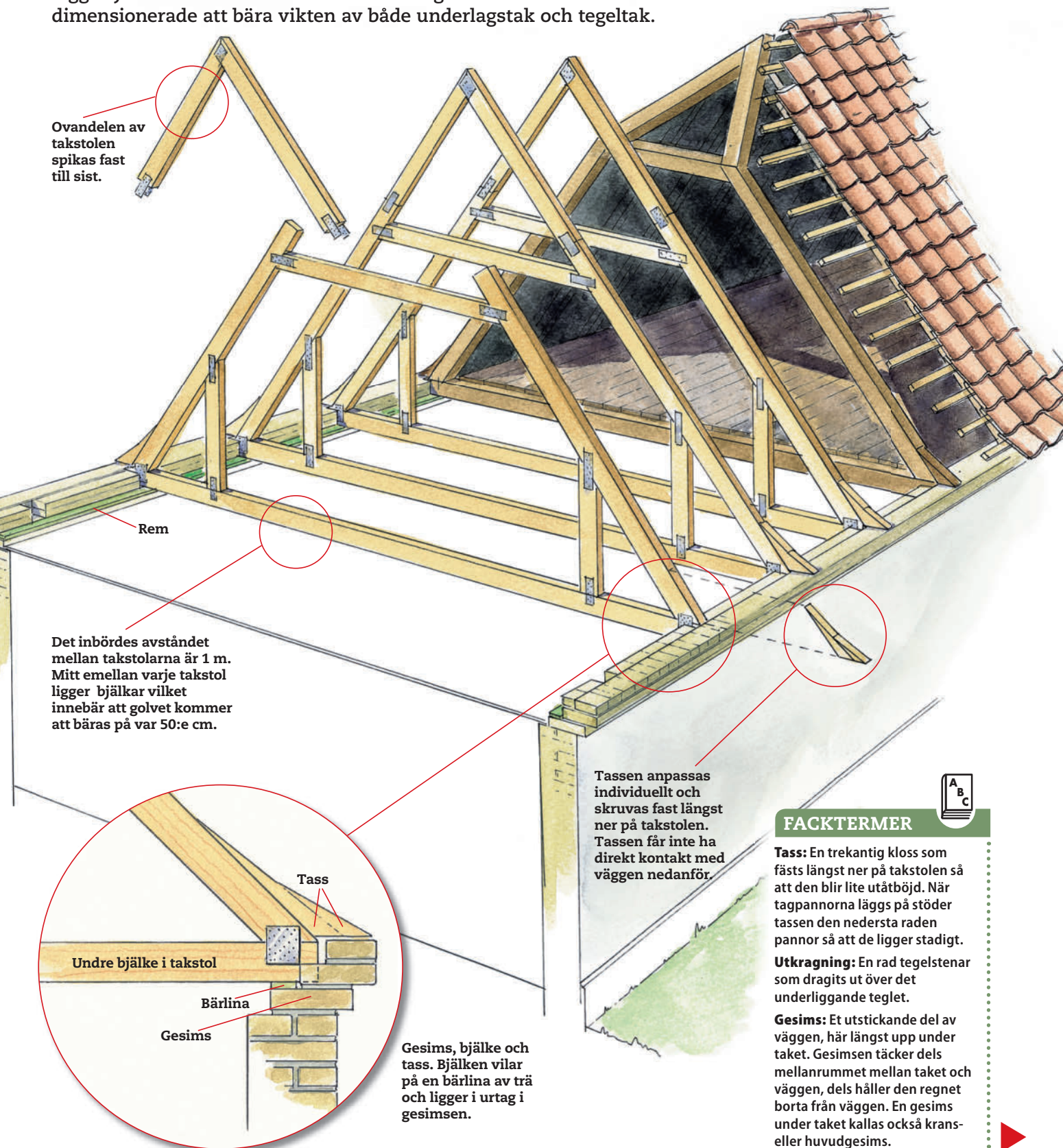
3 Själva gesimsen börjar med det tredje skiftet, där den läggs ut med en kvarts sten, en så kallad utkragning. De två översta skiften sticker ut ytterligare en kvarts stenbredd och avslutar gesimsen.

4 På insidan av gesimsen har det gjorts urtag för takstolarna. Senare lägger man en bärlina nedanför som fördelar tyngden av takstolarna.

Så ser takkonstruktionen ut

Takstolarna vilar på ytterväggarna och bär upp golvet. Mellan takstolarna läggs bjälkar motsvarande dem mellan högben. Takstolarna är dimensionerade att bära vikten av både underlagstak och tegeltak.

Ovandelen av takstolen spikas fast till sist.

Rem

Det inbördes avståndet mellan takstolarna är 1 m. Mitt emellan varje takstol ligger bjälkar vilket innebär att golvet kommer att bäras på var 50:e cm.

Tassen anpassas individuellt och skruvas fast längst ner på takstolen. Tassen får inte ha direkt kontakt med väggen nedanför.

Undre bjälke i takstol

Tass

Bärlina

Gesims

Gesims, bjälke och tass. Bjälken vilar på en bärlina av trä och ligger i urtag i gesimsen.

FACKTERMER

Tass: En trekantig kloss som fästs längst ner på takstolen så att den blir lite utåtböjd. När tagpannorna läggs på stöder tasserna den nedersta raden pannor så att de ligger stadigt.

Utkragning: En rad tegelstenar som dragits ut över det underliggande teglet.

Gesims: Et utstickande del av väggen, här längst upp under taket. Gesimsen täcker dels mellanrummet mellan taket och väggen, dels håller den regnet borta från väggen. En gesims under taket kallas också kranse eller huvudgesims.

Uppbyggnaden

Både Henning, sonen Morten och svärsonen Peter deltar i arbetet den dag takstolarna levereras. Fabriken har fraktat dem med sin största lastbil som inte kan komma in på gården. Lyckligtvis är den utrustad med en mycket lång kran, och chauffören Klas, som är en god vän till Henning, stannar en stund och hjälper till.

Takstolarna levereras i två delar, en över- och en underdel, och är därför lättare att hantera. Först monteras underdelarna på tillbyggnaden och sedan fästs ovandelarna med spikplåtar.

Det är nu projektet på allvar börjar ta form och likna ett tak.

1 Henning kollar att takstolarna passar i urtagen på gesimsen och att de står exakt 1 m från varandra. Allt stämmer. Man lägger bjälkar mellan takstolarna på 1 m avstånd så att golvet på övervåningen stöds var 50:e centimeter.

2 Takstolarna fixeras tillfälligt med reglar. De håller takstolarna på plats och eftersom man markerat var 100:e cm på dem är det lätt att rätta in dem. De skruvas fast på takstolarna.

3 Takstolarna passas nu noga in längs ett måtsnöre. Bärlnan ligger förstås i våg, det är ju Henning som murat.

4 Takstolarna skall naturligtvis också ligga vågrätt åt det andra hållet. Det fixar man med små bitar takpapp innan takstolarna skruvas fast i bärlnan.

5 Ovandelen av takstolen fästs med 4 st. 12 x 30 cm spikplåtar. Plåtarna spikas på ovandelarna innan de lyfts upp och sedan är det bara att spika fast dem på takstolarna.

6 Henning monterar tassar på alla takstolar så att de nedersta takpannorna kommer att ligga på rätt sätt. Tassarna anpassas individuellt till både nya och gamla takstolar.

7 Takstolarna är på plats. Nu kan man välja vilket tak man skall lägga och hur det skall byggas upp. Henning och Lise har bestämt sig för ett tegeltak på ett fast underlagstak med takpapp.

REGLER

Kom ihåg energiberäkningen. Vid en så genomgripande förändring av huset som att lägga ett nytt tak och sätta in nya fönster bör man anlita en fackman för att göra en beräkning av energiåtgången i huset innan man sätter igång. Här kan kommunen ge tips.

SÄKERHET

Använd byggnadsställningar. Se till att använda säkra byggnadsställningar när du utför takarbeten. De underlättar arbetet men förhindrar också att du trillar ner och skadar dig.

Det skall slås i 22 spikar i varje beslag, säger Henning, och då får svärsonen verkligen arbeta med hammaren.

Klart för nästa steg

Henning och Lise skall ha tegel på taket. Men först vill de lägga ett stadigt underlagstak. När du väl har rest takstolarna står det dig fritt att välja hur taket skall se ut. Du kan t.ex. lägga ett plåttak eller välja tegel- eller betongtakpannor.

Det är givetvis mycket förnuftigt att först lägga ett stabilt underlagstak. Dels ser det till att yrsnö inte virvlar in på vinden, dels gör underlagstaket det möjligt att efter en isolering inreda vinden till bostadsutrymme.

Läs i nästa nummer hur du lägger ett underlagstak.